

prachtig mozaiek

Knack, 16 jun 09, door Guido Lauwaert

Drie films van Michelangelo Antonioni uit de jaren zestig zijn de basis van de nieuwe productie van Toneelgroep Amsterdam. Ze zijn thematisch onderling verbonden, door de 'ziekte van de gevoelens' zoals Antonioni het noemde. De koppels in L'Avventura, La Notte en L'Eclisse lijden aan emotionele, psychologische en morele onrust. Zij zorgen ervoor dat het leven in een geblokkeerde fase belandt. Verhoudingen blijven enkel nog overeind door routine en clichés. Het gevaar bestaat dat daardoor de drie films, een trilogie volgens Antonioni, knap vervelend zijn. Dat zijn ze echter niet door het intense voyeurisme van de beroemde Italiaanse cineast, een voyeurisme dat het ijsveld van emotionaliteit, moraliteit en menselijke psyche blootlegt. Wat rest is mest. Elke man én elke vrouw is een pisruiker en een strontkijker, maar leeft verder dankzij vals spel en schone schijn in een wolk van parfum. Dat geldt voor elke laag van de bevolking, maar voor de societymens is het schande, want hij weet beter. Zwervend van de ene naar de andere party, leeft hij verder met de leugen als ultieme waarheid.

Regisseur Ivo van Hove heeft de hypocrisie van de intellectuele elite, zoals Antonioni die zag als basis behouden, maar in zijn encenering is hij een stap verder gegaan. De reden hoogstwaarschijnlijk waarom hij de productie als 'project' afficheert.

Elke keuken is een kleine fabriek. Dat is al algemeen geweten. Dat de woonruimte en het (dak)terras met zwembad, voor de hautaine bourgeoisie onlosmakelijk met elkaar verbonden, een filmstudio is, is nieuw, maar is een feit. De bourgeois mag dan een zwak hebben voor kunst en design, de inrichting van zijn levensruimte laat hij over aan interieurarchitecten. Van Hove heeft deze verloedering van smaak en stijl tot in het extreme doorgetrokken. De dragende elementen van het decor zijn technici, videokunstenaars, een dolly en een filmkraan. In dit koude, blauwe decor spelen de acteurs voor een levend publiek. Hun aandeel, hoe goed ook gebracht, zou waardeloos zijn zonder het kamerbreed scherm dat boven het podium hangt. Daarop is hun spel te zien, met op de achtergrond de vroegere geschilderde achterdoeken herboren als digitale opnames van diverse locaties. De combinatie van studiospel en videoprojectie levert een intense beleving voor de toeschouwer op.

Extra opbrengst van de wetenschappelijke encenering is dat de beheersing van de emoties nog pijnlijker worden. De verwende bourgeois denkt dat hij een supermens is door elke discussie, elk gevoel beschaafd te houden. Het gevolg is een leven zonder erupties, Vriendschap, discussie, passie, meningsverschil zijn vlakker dan het vlakke land van Brel. Door het dierlijke uit de mens te halen is hij een machine, een robot van vlees en bloed. En al mag een jazzorkest op een gegeven moment kleur en warmte brengen, de kleur van het geheel blijft vaal en de warmte artificieel. Zelfs een streepje Wagner op een

bedje van 9/11 zorgt, ongetwijfeld bewust, niet voor enige broeierigheid.

Ogenschijnlijk lijkt het dat regisseur Ivo van Hove, with a little help from his friends decorontwerper Jan Versweyfeld en videokunstenaar Tal Yarden, voor de zoveelste maal is hervallen in zijn bekende methode. De hightech stond in dienst van de acteurs. Nu is het net omgekeerd. En toch is de actie geen digitaal poppenspel geworden. Om dat te omzeilen heeft hij wat aan spelerspotentieel momenteel in Nederland voorhanden is, tot een hecht gezelschap omgevormd. De spelers weten dat ze dienstbaar kunnen zijn aan het concept, en toch blijft hun prestatie superbe, vanuit het besef dat de regisseur van hun dienstbaarheid een extra dimensie geeft aan hun talent. Niemand van haast het gehele gezelschap presteert ondermaats, maar chapeau voor Halina Reijn, Fedja van Huêt, Hans Kesting en Frieda Pittoors. En een pluim op de hoed van dramaturg Bart Van den Eynde. Vanuit het script van La Notte, heeft hij met de plots van L'Avventura en L'Eclisse een prachtig mozaïek gemaakt.